

Tam za goro

Matija Malešič

5.

Pozdravim gospo. Vljudno in spoštljivo, kakor se spodobi, in hočem po svoji poti.

»Tako sam! Zmirom tako sam!« govori gospa. In ji zastaja korak.

Na prijazne besede moram obstati.

»Zalezovati Vas mora človek, če hoče z Vami na samem spregovoriti besedico.«

Čudijo se oči, skoraj ne verjamejo ušesa.

»Radi Boštjanovih! Veste, tisti Boštjanovi...«

Vem, gospa!

»Idealist ste!«

Ne vem! Če dodobra premislim sam sebe...

»Poln upov in načrtov ste prišli k nam na deželo. Prva služba, prvi korak v resno življenje! Tam šole in sanje, tu: rože. Saj mora biti tu vse posejano z rožami...«

Gospa...

»Snujejo načrte, studentje, sanjajo svetlo bodočnost. Pa: tarok, pijača, krokanje, opravljanje. In sitnosti v službi. Saj sami vidite in veste in razumete bolj ko jaz. Moj mož...«

Gospa?

»Tak je bil, ko je nastopil prvo službo, ko ste Vi danes. Poglejte ga sedaj! Pijača in kvarte in sama sitnost. In iz vsega se norčuje. Včasih je sam nastopal na odru. Ni igral slabo. Danes? Še to edino veselje in zabavo bi rad pregnal človeku s svojimi pikrimi opazkami.«

Gospa...?

Gospa je odrski talent. Vsi pravijo tako. Vsi, vsi, ki so jo kdaj videli na odru. Včasih — o, prelepi časi — včasih: županova hčerka in mlinarjeva hčerka in Majda in... Imena preprosta in bleščeča, domača in tuja. Danes — naj imajo neoženjene veselje — danes: mamica in mačeha, tetka in zlobna teta, zarjavela devica in intrigantinja in gospa in madames — kakor nanese...

Pa saj so o vsem tem pisali in pišejo časopisi.

Pišejo!

Predstave na deželi — to je delo za narod. Izobraževalno delo, vzgojno in koristno delo. Knjižnica? Spi! Predavanja? Kdo jih bo poslušal? In kdo, kdo bi predaval? Predstava! Stikajo glave ljudje, ko povabi gospa

Ivana Kobilca: Študija starca

gospode in gospodične na pomenek. In ugibljejo: Drama? Burka? Naslov? O ljubezni? Kdo bo glavni ljubimec? Katero bo imel rad? Kdaj? Kmalu, čimprej! Spoštljivo zronate, ko zvedo po ovinkih, da boš glavni junak. Ni miru pri skušnjah. Radovednost in nestrpnost je tolika, da moraš z namiznimi prti zakrivati okna v hotelu. Polna dvorana: zrak, da bi ga rezal; tišina; ljudje love tvoje besede, nisi navaden človek, ko govoriš na odru; smeh, da moraš počakati z besedo, ki rodi nove valove smeha. Ploskanje, ploskanje, oduševljeni klici, pohvala, ocenjevanje. In hvaležnost in občudovanje! Tedne govore o igri. In v časopisih poročila. Drugod zvedo: Tam ne spijo, tam v zakotnem gnezdu.

Pa to: večer za večerom skušnje. Ne misliš na kvarte, ni ti do pijače. Duševno delo!

Pa to: Prijetna družbica, družinica takorekoč! Razgovor o igri, pogovor o dramski umetnosti. Filistri tega ne razumejo.

In to: Ne sameva človek. Pozabi skrbi in nadloge, v drugi, lepši svet se zamisli.

Pa na vse zadnje tudi to: Pogoreleci, bratje za mejo; centralna društva v Ljubljani nimajo nikdar dovolj denarja.